

«Το Θέατρο ως γέφυρα επικοινωνίας με εκπαιδευτικές κοινότητες και χώρους πολιτισμού: Δύο εσωτερικά προγράμματα του 2^{ου} Πειραματικού ΓΕΛ Θεσσαλονίκης»

Αναστασία Μπιτσάνη

Διευθύντρια 2^{ου} Πειραματικού Γενικού Λυκείου Θεσσαλονίκης, Φιλολόγος, Phd
tassabitsani@gmail.com

Τατιάνα Βαφειάδου

Υποδιευθύντρια 2^{ου} Πειραματικού Γενικού Λύκειο Θεσσαλονίκης, Φιλολόγος Phd
tvafeiadou@hotmail.com

Ελένη Μερκενίδου

Φιλολόγος – συγγραφέας, Phd, 2^{ου} Πειραματικό Γενικό Λύκειο Θεσσαλονίκης
merkenidou@gmail.com

Περίληψη

Τα εσωτερικά προγράμματα του 2^{ου} Πειραματικού ΓΕΛ Θεσσαλονίκης «Ένας συγγραφέας, ένας τόπος..» και «Το θέατρο...Πειραματίζεται και ενώνει τα σχολεία» αποτελούν γέφυρα επικοινωνίας με τοπικές κοινότητες και με φορείς και χώρους πολιτισμού. Το πρόγραμμα «Ένας συγγραφέας, ένας τόπος...» είναι μια προσπάθεια εξόδου από τα όρια του σχολείου και επικοινωνίας των μαθητών/τριών, όχι μόνο με την τοπική κοινωνία της Θεσσαλονίκης, αλλά και με περιοχές και χώρους με ιστορικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον, όπως Ζάκυνθος, Νάξος, Ρόδος, Χανιά, κά.. Πυρήνα του προγράμματος αποτελεί η θεατρική παράσταση σε σημαντικό χώρο πολιτισμού ενός έργου, του οποίου ο συγγραφέας κατάγεται από την περιοχή που επισκεπτόμαστε ή αναδεικνύει την τοπική καλλιτεχνική ατμόσφαιρα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις παραστάσεις «Όνειρο θερινής νύχτας» του Σαίξπηρ στο Δημοτικό Θέατρο Ρόδου, «Η Λοκαντιέρα» του Γκολντόνι στο Δημοτικό Θέατρο Χανίων, «Ο Ποπολάρος» του Ξενοπούλου στο Μουσικό Σχολείο Ζακύνθου, κά, που δόθηκαν δωρεάν σε μαθητικό κοινό. Οι παραστάσεις αυτές, που επαναλήφθηκαν και στη Θεσσαλονίκη, είχαν μεγάλη αποδοχή από τους θεατές, και δημιούργησαν ενθουσιασμό και ικανοποίηση στους μαθητές/τριες-ηθοποιούς, καθώς το θέατρο έχει θετική επίδραση ειδικά στους νέους ανθρώπους με οφέλη κοινωνικά, συναισθηματικά, ψυχοσωματικά. Το πρόγραμμα «Το θέατρο...Πειραματίζεται και ενώνει τα σχολεία», απευθύνεται σε μαθητικά ακροατήρια, αλλά και στην τοπική κοινωνία της Θεσσαλονίκης, καθώς δίνονται δωρεάν δύο παραστάσεις (πρωί-βράδυ) σε θέατρο της πόλης, όπως η περσινή παράσταση «Η Παναγία των Παρισίων» του Ουγκώ στο θέατρο Άνετον· για το 2019-20 προγραμματίζεται η παράσταση «Όπως σας αρέσει (As you like it)» του Σαίξπηρ σε θέατρο της Θεσσαλονίκης. Η υλοποίηση των δύο προγραμμάτων συνδέεται με τη λειτουργία του Ομίλου Θεάτρου του σχολείου. Αποτελεί προσπάθεια προσφοράς και δημιουργίας για τους συμμετέχοντες, αλλά και ξεχωριστή εμπειρία, καθώς έρχονται σε επαφή με διαφορετικά ακροατήρια με γέφυρα το θέατρο. Αποτελεί πρόταση κουλτούρας και πολιτισμού, παράδειγμα διάχυσης καλών πρακτικών στην εκπαίδευση, προσπάθεια πειραματισμού, δημιουργικότητας και καινοτομίας.

Λέξεις κλειδιά: θέατρο, έφηβοι, επικοινωνία, γέφυρα, κοινότητα

1. Εισαγωγή

Κάθε σχολική μονάδα αποτελεί ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας. Οι δράσεις συνεργασίας και επικοινωνίας του σχολείου με την εκπαιδευτική κοινότητα και την τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινωνία εμπλέκουν μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς και, γενικότερα, κατοίκους της περιοχής και στοχεύουν στην ενεργοποίηση και τη συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι. Το άνοιγμα και η σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία εξυπηρετούνται με δράσεις ποικίλης θεματολογίας, στο πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης, αλλά, κυρίως, στο πλαίσιο ημιτυπικών και άτυπων σχολικών πρακτικών, που εμπλουτίζουν τη σχολική ζωή και συμβάλλουν στην ποιοτική αναβάθμιση της λειτουργίας του σχολείου (Σπυροπούλου, Δ., Αναστασάκη, Α., Δεληγιάννη, Δ., Κούτρα, Χ., Λουκά, Ε. & Μπούρας, Σ., 2008).

Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες και οι παρεμβάσεις που στηρίζονται σε πρωτοπόρες και πρωτότυπες ιδέες διαμορφώνουν ένα νέο εκπαιδευτικό πλαίσιο, καθώς επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στη νοοτροπία, στις πρακτικές και στη γενικότερη ατμόσφαιρα του σχολείου αναδεικνύοντας την επιστημονική, πολιτισμική και κοινωνική του διάσταση. Ένα Πειραματικό Σχολείο, από το ρόλο και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του, έχει ενεργή συμμετοχή στη διαμόρφωση κουλτούρας αλλαγής και προωθεί κατεξοχήν επιμορφωτικές δράσεις και διδακτικές-παιδαγωγικές προσεγγίσεις και δραστηριότητες. Βασικός στόχος είναι η υποστήριξη του πειραματισμού, της δημιουργικότητας και της καινοτομίας.

2. Μέθοδος

Στόχος μας είναι η ενθάρρυνση της αξιοποίησης σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων και πρακτικών, που προάγουν την έρευνα, την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και την κοινωνική μάθηση, ενώ παράλληλα ενισχύουν ποικίλους γραμματισμούς (γλωσσικό, κριτικό, οπτικοακουστικό, θεατρικό, ψηφιακό κ.ά.) (Κουτσογιάννης, Δ. & Παυλίδου, Μ., 2012). Η ανακαλυπτική-διερευνητική και κοινωνική ομαδοσυνεργατική μάθηση, η βιωματική μέθοδος και προσέγγιση σε συνδυασμό με τεχνικές όπως το παιχνίδι ρόλων, η δραματοποίηση και η προσομοίωση είναι τα βασικά μεθοδολογικά μας εργαλεία. Η πορεία προς τον τελικό στόχο, από την πρώτη συνάντηση του Ομίλου μέχρι την παράσταση και την επικοινωνία με το μαθητικό του κοινό, καταγράφεται σε ημερολόγια κινήσεων, προβληματισμών, εντυπώσεων και συναισθημάτων, υλικό που περικλείει το θεατρικό οδοιπορικό μιας οκταετίας.

3. Το πρόγραμμα «Το Θέατρο ... πειραματίζεται και ταξιδεύει: Ένας συγγραφέας, ένας τόπος»

Το 2011, έτος Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, 100 χρόνια από το θάνατο του μεγάλου διηγηματογράφου, τολμήσαμε ένα ξεχωριστό αφιέρωμα στη μνήμη του. Στα πλαίσια του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου δραματοποιήσαμε τέσσερα διηγήματα του Παπαδιαμάντη ώστε οι μαθητές μας να γνωρίσουν καλύτερα το έργο του μέσα από τη συμμετοχή τους στη θεατρική πράξη: *Η Μαυρομαντηλού, Η Δασκαλομάνα, ο Τυφλοσούρτης, Έρωτας στα χιόνια...* Σχεδιάσαμε ένα φιλόδοξο σχέδιο: να παρουσιάσουμε το αφιέρωμά μας στον Παπαδιαμάντη στην πατρίδα του, τη Σκιάθο, η οποία στα περισσότερα έργα του αποτελεί όχι απλά τον τόπο όπου εξελίσσεται η δράση, αλλά και το καταφύγιο της ψυχής του.

Έτσι, γεννήθηκε το πρόγραμμα «Ένας συγγραφέας, ένας τόπος...», που υλοποιήσαμε από το 2012 μέχρι το 2018, με μεγάλη συμμετοχή των μαθητών μας και πολύ μεράκι και ενθουσιασμό, στοιχεία που μας βοηθούσαν να ξεπερνάμε τα πρακτικά, κυρίως, προβλήματα, που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας μας.

Από το σχολικό έτος 2012-13 στο σχολείο μας λειτουργεί Όμιλος Θεάτρου, που συνδέθηκε με το πρόγραμμα και το υλοποιούσε. Από την αρχή της σχολικής χρονιάς επιλεγόταν ο συγγραφέας και το έργο, καθώς και ο τόπος, όπου επρόκειτο να παρουσιαστεί η παράσταση. Στη συνέχεια, όλοι οι μαθητές που συμμετείχαν στον Όμιλο και ύστερα από audition για τη διανομή των ρόλων, ξεκινούσαν τις πρόβες. Ο τόπος, συνήθως, είτε ήταν η πατρίδα του δημιουργού, εάν ήταν Έλληνας είτε συνδεόταν άμεσα ή έμμεσα, λόγω της ιστορίας του και της ιδιαίτερης καλλιτεχνικής του ατμόσφαιρας με την υπόθεση και το γενικότερο κλίμα του έργου, εάν ήταν ξένος. Υπάρχει, όμως, μια σημαντική ιδιαιτερότητα σε σχέση με τον τόπο και τα κριτήρια επιλογής του. Ήταν πάντα νησί, καθώς το συγκεκριμένο πρόγραμμα αποτελούσε μια προσπάθεια εξόδου από τα στενά όρια του σχολείου και επικοινωνίας των μαθητών μας, όχι μόνο με την τοπική κοινωνία, αλλά και με περιοχές απομακρυσμένες, με δύσκολη πρόσβαση αλλά με εξαιρετικό ιστορικό, αρχαιολογικό και γενικότερα πολιτισμικό ενδιαφέρον. Τα νησιά μας, με τη φυσική ομορφιά τους και την πλούσια ιστορία τους, ήταν ο ιδανικός προορισμός. Η τέχνη βοηθούσε τους μαθητές μας να επικοινωνήσουν με τους μαθητές του νησιού που επισκεπτόμασταν κάθε χρόνο και να δημιουργήσουν γέφυρες πολιτισμού. Η παράσταση παιζόταν για την τοπική σχολική κοινότητα, σε θέατρα ή αίθουσες εκδηλώσεων που

γέμιζαν με μαθητές και εκπαιδευτικούς. Φυσικά, επαναλαμβάνονταν στη Θεσσαλονίκη για το κοινό της πόλης μας. Το θέατρο μας ενώνει με ένα μαγικό τρόπο, που αποτελεί μια μοναδική εμπειρία για όλους μας.

Πρώτος μας λοιπόν σταθμός και αφετηρία του προγράμματος η Σκιάθος. Τον Απρίλιο του 2012 παρουσιάσαμε το αφιέρωμά μας στον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη στους μαθητές της Σκιάθου. Ήταν το ξεκίνημα ενός γοητευτικού ταξιδιού.

Δεύτερος σταθμός μας η Ζάκυνθος με τον «Ποπολάρο» του Γρηγόριου Ξενόπουλου. Τον Απρίλιο του 2013 ανεβάσαμε την παράστασή μας στο Μουσικό Σχολείο Ζακύνθου, με το οποίο είχαμε μία εξαιρετική συνεργασία στο μουσικό κομμάτι της παράστασης.

Επόμενος σταθμός μας η Νάξος με τη «Γειτονιά των αγγέλων» του Ιάκωβου Καμπανέλλη. Τον Απρίλιο του 2014 ανεβάσαμε το έργο στο Δημοτικό Θέατρο Νάξου «Ιάκωβος Καμπανέλλης», στα πλαίσια εκδηλώσεων στη μνήμη του.

Επόμενος σταθμός η Λευκάδα με « Το Ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο» του Αλέκου Σακελλάριου. Η Λευκάδα, ως τόπος προορισμού, ήταν αποτέλεσμα της συνεργασίας που είχαμε κατά τη σχολική χρονιά 2014-15 με το Μουσικό Σχολείο Λευκάδας. Τον Απρίλιο, λοιπόν, του 2015 παίξαμε το έργο στο Μουσικό Σχολείο, που μας υποδέχτηκε με πολλές παράλληλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Από το σχολικό έτος 2015-16 περάσαμε στο ξένο ρεπερτόριο: «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ. Πρώτη παράσταση στη Ρόδο. Τον Απρίλιο του 2016 ανεβάσαμε το «Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας» στο Δημοτικό Θέατρο Ρόδου. Η πόλη της Ρόδου με την πλούσια ιστορία της και τον έντονο μεσαιωνικό της χαρακτήρα ήταν η κατάλληλη επιλογή και το ιδανικό φυσικό σκηνικό για ένα σαιξπηρικό έργο.

Έτος 2016-17: «Λοκαντιέρα» του Κάρλο Γκολντόνι. Πρώτη παράσταση στα Χανιά, έναν καλό προορισμό για το ανέβασμα μιας ιταλικής κωμωδίας. Η βενετοκρατούμενη Κρήτη γνωρίζει μεγάλη πολιτιστική και λογοτεχνική άνθιση και ιδιαίτερα το θέατρο, στα τέλη του 16^{ου} - αρχές 17^{ου} αιώνα. Η «Λοκαντιέρα» παίχτηκε το Μάρτιο του 2017 στο Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Χανίων.

Κατά τη σχολική χρονιά 2017-2018 παρουσιάσαμε την « Στρίγγλα που έγινε αρνάκι» του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, μια από τις πρώτες κωμωδίες του και από τις δημοφιλέστερες όλων των εποχών. Πρώτη παράσταση τον Απρίλιο στις Σπέτσες. Ανεβάσαμε με μεγάλη επιτυχία το έργο μας στην Καποδιστριακή Στέγη Σπετσών, που ήταν ένα από τα πρώτα σχολεία που ίδρυσε ο Ιωάννης Καποδίστριας.

Εκεί ολοκληρώθηκε με μεγάλη επιτυχία το Πρόγραμμα «Ένας συγγραφέας, ένας τόπος..», καθώς θεωρήσαμε ότι ένα νέο πρόγραμμα, που να απευθύνεται περισσότερο σε σχολεία της Θεσσαλονίκης θα ήταν μια τεράστια πρόκληση για εμάς.

3.1 Το πρόγραμμα «Το θέατρο...Πειραματίζεται και ενώνει τα σχολεία»

Το νέο πρόγραμμα ξεκίνησε το σχολικό έτος 2018-19, με στόχο το άνοιγμα του σχολείου όχι μόνο στην τοπική κοινωνία της πόλης μας, πράγμα που συνέβαινε από το σχολικό έτος 2012-13, αλλά και στον τοπικό μαθητικό πληθυσμό της Θεσσαλονίκης, καθώς θέλαμε να επικοινωνήσουμε με την ηλικιακή ομάδα των 15-17 ετών, προκειμένου να μοιραστούμε μαζί τους το θεατρικό γεγονός που ετοιμάζαμε μέσω του Ομίλου Θεάτρου όλη τη χρονιά, και να διαπιστώσουμε εάν η θεατρική πράξη συγκινεί τους νέους/ες της πόλης.

Το έργο που επιλέχθηκε ήταν «Η Παναγία των Παρισίων» του Βίκτωρα Ουγκώ, σε θεατρική διασκευή της Ελένης Μερκενίδου, που αποδείχτηκε τραγικά επίκαιρο, καθώς τον ίδιο περίπου καιρό κήκε ο ιστορικός ναός της Παναγίας των Παρισίων! Παίχτηκε τον Μάιο του 2019 στο θέατρο Άνετον της Θεσσαλονίκης, δωρεάν για μαθητές/τριες σχολείων που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας. Ο ενθουσιασμός των θεατών-μαθητών υπήρξε συγκινητικός: το μήνυμα ότι το θέατρο μπορεί να ενώσει τα σχολεία ήταν ηχηρό, όπως και ότι το πρόγραμμά μας είχε μεγάλη αποδοχή.

Το σχολικό έτος 2019-20 επιλέχτηκε το έργο «Όπως σας αρέσει (As you like it)» του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, σε θεατρική διασκευή της Ελένης Μερκενίδου. Πρόκειται για μια από τις ύστερες κωμωδίες του Σαίξπηρ και από τις δημοφιλέστερες όλων των εποχών, που γράφηκε το 1599 και δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 1623. Αρκετοί κριτικοί θεωρούν το έργο αυτό αριστούργημα του Σαίξπηρ με μεγάλη λογοτεχνική αξία. Μια άνοιξη επί σκηνής, ένα πανηγύρι μεταμορφώσεων, μια γιορτή

θεάτρου. Αγόρια δυναμικά και αμήχανα, κορίτσια όμορφα κι επινοητικά κρατούν το νήμα των σχέσεων και πλέκουν την πλοκή. στήνουν επιπλέον ένα θέατρο μέσα στο θέατρο. Και πλάι σε όλα αυτά παρελαύνουν οι μεγάλες ιδέες: η δικαιοσύνη, η αδελφική αγάπη, η τιμιότητα, η μετάνοια και η συγγνώμη. Το ευτυχισμένο τέλος έρχεται σαν ουράνιο τόξο, κυριολεκτικά «**Όπως σας αρέσει**». Η θεατρική παράσταση προγραμματίζεται να ανέβει τον Μάιο του 2020 στο θέατρο Άνετον της Θεσσαλονίκης δωρεάν για το μαθητικό κοινό και το κοινό της πόλης.

3.2 Το Θέατρο ως γέφυρα επικοινωνίας με εκπαιδευτικές κοινότητες και χώρους πολιτισμού

Η επικοινωνία με τις εκπαιδευτικές κοινότητες, κύριος στόχος των προγραμμάτων μας, είναι μία εκπληκτική εμπειρία, καθώς εκατοντάδες μαθητές και εκπαιδευτικοί, τόσο στα νησιά από τα οποία περάσαμε όσο και στη Θεσσαλονίκη παρακολούθησαν τις παραστάσεις μας. Από την άλλη, στους θεατρικούς μας ομίλους, όλα αυτά τα χρόνια, συμμετείχε ένας μεγάλος αριθμός μαθητών του σχολείου μας, που βίωσαν από τη σκηνή τη μαγεία του θεάτρου και την επαφή με το κοινό.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι παραστάσεις μας ανεβαίνουν σε πολύ ξεχωριστούς χώρους τέχνης και πολιτισμού τόσο στα νησιά όσο και στη Θεσσαλονίκη, καθώς δίνουμε ιδιαίτερη σημασία στη δημιουργική επικοινωνία του σχολείου μας με τους χώρους αυτούς, όπως τα Μουσικά σχολεία Ζακύνθου και Λευκάδας, Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα Νάξου, Ρόδου και Χανίων, Καποδιστριακή Στέγη Σπετσών. Στη Θεσσαλονίκη ανεβάσαμε τις παραστάσεις μας στο Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, στον χώρο πολιτισμού «Αλέξανδρος» της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και στο Δημοτικό Θέατρο « Άνετον».

3.3 Η Πορεία προς την παράσταση

Μετά από τα αρχικά παιχνίδια ομαδοποίησης, οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν τη δραστηριότητα ή τις δραστηριότητες, με τις οποίες θα συμβάλλουν στη θεατρική παράσταση: ηθοποιία, σκηνοθεσία, σκηνογραφία, ενδυματολογία, μουσική επένδυση, χορός, φιλολογική και δραματολογική έρευνα. Επιπλέον, η ακρόαση (audition) των μαθητών που θα αναλάβουν τους ρόλους, η ανάθεση των ρόλων, οι ασκήσεις χαλάρωσης και ορθοφωνίας, οι αυτοσχεδιασμοί, η ανάγνωση και ανάλυση του έργου, οι συστηματικές πρόβες και οι σκηνοθετικές οδηγίες και σημειώσεις, η επιλογή της πόλης στην οποία θα δοθεί η πρεμιέρα και ο σχεδιασμός του ταξιδιού και του προγράμματός του, όλα αυτά κατ' ουσίαν συγκροτούν μια «τελετουργία της εφηβείας», μια τελετή μετάβασης προς έναν νέο προσδιορισμό του εαυτού, για να βρει ο έφηβος, ως διακριτό υποκείμενο, τη θέση του μέσα στην ομάδα, αλλά και να πάρει την ώθηση για την ομαλή ένταξή του στην ευρύτερη κοινωνία (Ντουβίλ, Ο., 2014: 171-177 και Frazer, J.G., 1987: 691-701).

Μια εποικοδομητική συνεργασία με εφήβους δεν είναι πάντα εύκολη. Μέσα στην οκταετή πορεία του Θεατρικού Ομίλου και της υλοποίησης του προγράμματος ανέκυψαν αρκετές δυσχέρειες και παλινδρομήσεις, που έπρεπε να τις αντιμετωπίσουμε άμεσα και, στο μέτρο των δυνατοτήτων μας, με αποτελεσματικότητα, για να μην ματαιωθεί η συνολική προσπάθεια. Η επιλογή του συγγραφέα και του έργου είναι το πρώτο βήμα. Είναι μια σύνθετη διαδικασία, καθώς το έργο, με τα μηνύματα και τους χαρακτήρες του, πρέπει να είναι αποδεκτό από την ομάδα, να της ταιριάζει και να την εμπνεύσει. Η ακρόαση (audition) και η τελική κατανομή των ρόλων είναι από τις πιο δύσκολες στιγμές για μας τους υπεύθυνους καθηγητές και ταυτόχρονα κριτές. Χρειάζονται λεπτοί χειρισμοί και πολύ προσεκτική και ευαίσθητη αντιμετώπιση ώστε να ξεπεραστούν δυσaréσκειες και εντάσεις, καθώς συνήθως πολλοί και πολλές διεκδικούν τους ίδιους πρωταγωνιστικούς ρόλους και απαιτείται προσπάθεια ώστε να γίνει αποδεκτό ότι όλοι οι ρόλοι είναι σημαντικοί και ξεχωριστοί. Προέχει η αρμονική συνεργασία της ομάδας και η ουσιαστική επικοινωνία, μέσα από την τέχνη, με τους συνομήλικους ενός άλλου τόπου. Η εύρεση του κατάλληλου χώρου για την παράσταση, που κλείνεται, βέβαια, πολλούς μήνες πριν, είναι, επίσης, μια ιδιαίτερα δύσκολη υπόθεση.

Υπάρχουν, όμως, και οι πρακτικές δυσκολίες, που είναι πολλές: οι πολύωρες πρόβες και η εύρεση κοινών ελεύθερων ωρών, ο τρόπος μετάβασης στο νησί για έναν μεγάλο αριθμό μαθητών, καθώς η παράσταση συνδυάζεται με την εκδρομή της Α΄ και Β΄ Λυκείου, η διαμονή τους, η μεταφορά των

σκηνικών και των κοστούμιών και η στοιχειώδης, έστω, προβολή και διαφήμιση ενός, κατά τη γνώμη μας, πολιτιστικού γεγονότος για τον εκάστοτε προορισμό μας.

Μια σημαντική μέριμνα, επίσης, είναι η έγκαιρη συνεννόηση με τους Διευθυντές των σχολείων, οι μαθητές των οποίων θα παρακολουθήσουν την παράσταση ή, σε μερικές περιπτώσεις, θα συνεργαστούν μαζί μας στο μουσικό κομμάτι και η οργάνωση της επικοινωνίας μας. Οι δυσκολίες αυτές όμως αποτελούν, κάθε φορά, και το κίνητρο για περαιτέρω αναστοχασμό και έρευνα, με στόχο πάντα την ενδυνάμωση και βελτίωση της θεατρικής ομάδας και την ολοένα και μεγαλύτερη επιτυχία του προγράμματος.

Η εισαγωγή των μαθητών γίνεται σταδιακά: Στην αρχή, την όλη διαδικασία την εκλαμβάνουν ως ακόμη ένα εφηβικό παιχνίδι, που καθυστερεί την επιστροφή τους στο σπίτι, ως μια ευκαιρία να είναι με τους φίλους ή τις φίλες τους περισσότερο χρόνο και να συζητούν (Ντελαρός, Π., 2014: 59).

Σε αυτή την «εφηβική τελετουργία», εμείς οι υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί προσπαθούμε να παραμένουμε, όσο γίνεται περισσότερο, «άγρυπνοι θεατές» απέναντι στους μαθητές/τριες. Παρεμβαίνουμε όλο και λιγότερο στην εσωτερική τους διεργασία. Στηρίζουμε και ενισχύουμε την αυτοπεποίθησή τους, όταν μας το ζητήσουν ή όταν καταλάβουμε ότι το έχουν ανάγκη για να προχωρήσουν. Δεν επιβάλλουμε απόψεις εκμεταλλευόμενοι την ασύμμετρη σχέση μας μαζί τους, δεν προτείνουμε λύσεις χωρίς αιτιολόγηση, αλλά πάντα με διάθεση συμβουλευτική.

Εκτός λοιπόν από την «εφηβική τελετουργία» και τη «μύηση», επιτυγχάνεται εντέλει και η επικοινωνία των μαθητών/τριών μας με άλλους μαθητές/τριες των σχολικών κοινοτήτων και σε μεγάλο ποσοστό υπάρχει άνοιγμα του σχολείου και σύνδεσή του με την τοπική κοινωνία.

4. Αποτελέσματα

Η έρευνα έχει αποδείξει τη θετική επίδραση του θεάτρου ειδικά στους νέους ανθρώπους. Το ίδιο διαπιστώσαμε και εμείς μετά από οκτώ έτη λειτουργίας του Θεατρικού Ομίλου και 14 θεατρικές παραστάσεις. Τα οφέλη είναι φυσικά, κοινωνικά, συναισθηματικά και παρατηρήσαμε ότι βοηθούν τους νέους ανθρώπους να υιοθετήσουν βαθιά εκτίμηση για την τέχνη και την κουλτούρα γενικότερα. Πιο συγκεκριμένα υπάρχει ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης, καθώς βοηθά τους εφήβους να αντιληφθούν πώς να διαχειρίζονται καταστάσεις, να σκέφτονται έξω από τα καθιερωμένα (think outside the box). Οι μαθητές και οι μαθήτριες μαθαίνουν σταδιακά να εμπιστεύονται τις ικανότητες και τις ιδέες τους, πράγμα που θα τους βοηθήσει μελλοντικά και στη ζωή και την καριέρα τους.

Η ανάπτυξη της φαντασίας είναι εξίσου σημαντική, καθώς το να είναι δημιουργικοί και να κάνουν δημιουργικές επιλογές βοηθά τους εφήβους να σκέφτονται νέες ιδέες και να βλέπουν τον κόσμο με νέα ματιά. Όπως είπε ο Αινστάιν «*Η φαντασία είναι πιο σημαντική από τη γνώση*». Πολύ σημαντική όμως είναι και η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης που επιτυγχάνεται μέσω του θεάτρου. Το να καταλαβαίνουν τους χαρακτήρες, τους ρόλους και το μετανόημα επιτρέπει στους μαθητές/τριες να συσχετίζουν τον εαυτό τους με διαφορετικές καταστάσεις, κουλτούρες και τρόπους συμπεριφοράς. Τους ενθαρρύνει να δείχνουν κατανόηση και ανοχή απέναντι στους άλλους. Σημαντικότερη, εξάλλου, είναι και η συνεργασία και το δέσιμο της ομάδας, αφού η θεατρική παράσταση βασίζεται στη συνεργασία και την εμπιστοσύνη, και η επιτυχία της εξαρτάται άμεσα από την από την κοινή προσπάθεια και την ερμηνεία των μαθητών – ηθοποιών. Οι συζητήσεις πριν και μετά, η ανατροφοδότηση, οι πρόβες και εντέλει η ίδια παράσταση απαιτούν και οδηγούν στην ανάπτυξη της συνεργασίας της θεατρικής ομάδας, αλλά και στην εστίαση και αυτοσυγκέντρωση του μυαλού, του σώματος, της φωνής.

Αναπτύσσονται παράλληλα όλες οι επικοινωνιακές ικανότητες των εφήβων που θα τους συνοδεύουν σε ολόκληρη τη ζωή τους, καθώς βελτιώνεται η λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία, η εκφορά του λόγου, η σωστή άρθρωση, ο τόνος και η έκφραση της φωνής και αναπτύσσεται η δεξιότητα της ακοής και παρατήρησης. Μάλιστα πόσες ευχάριστες ώρες τους προσφέρει το χιούμορ και το γέλιο, και πόσο ανακουφιστική είναι η αποφόρτιση και η μείωση του άγχους που πολλές φορές προσφέρει το θέατρο! Αλλά εξίσου σπουδαία είναι και η απελευθέρωση των συναισθημάτων τους, που πολλές φορές έχουν μεγάλο εύρος, και η πιθανή κατανόησή τους και η αντιμετώπισή τους. Παρατηρήσαμε ότι η επιθετικότητα και η συναισθηματική ένταση όταν απελευθερώνονται σε ένα ασφαλές, ελεγχόμενο περιβάλλον οδηγούν αργότερα σε σκέψη και στοχασμό.

Εξάλλου, η θεατρική παράσταση απαιτεί συνεχή κίνηση, που οδηγεί στην καλή φυσική κατάσταση των εφήβων, βελτιώνει την ευκινησία, τον συντονισμό, την αρμονία και τον έλεγχο των κινήσεων. Η βελτίωση της μνήμης, εξάλλου, με την απαιτούμενη απομνημόνευση των ρόλων επιτυγχάνεται σημαντικά. Σημαντικότερο επίσης είναι η χαρά, το χιούμορ, η θετική ενέργεια και η όρεξη για ζωή και δράση που μπαίνουν για τα καλά στη ζωή των εφήβων και παραμερίζουν τα προβλήματά τους, την αρνητική ενέργεια και το στρες που απορρέει από αυτά.

Εντέλει, όχι μόνο η εμπειρία της σκηνής βοηθά τους μαθητές/τριες να ετοιμαστούν για το μέλλον, αλλά και τα παρασκήνια, η ετοιμασία των κουστουμιών, η σκηνογραφία και η όλη προετοιμασία δημιουργούν εκπαιδευτικές ευκαιρίες και γνώση και τους δίνει την πεποίθηση ότι και το σχολείο τους δέχεται και εκτιμά την τέχνη.

Τα δύο προγράμματα, «Το Θέατρο ... πειραματίζεται και ταξιδεύει: Ένας συγγραφέας, ένας τόπος» και «Το Θέατρο ... πειραματίζεται και ενώνει τα σχολεία»

αποτελούν μια πρόταση κουλτούρας και πολιτισμού, παράδειγμα διάχυσης καλών πρακτικών στην Εκπαίδευση και μια προσπάθεια πειραματισμού, δημιουργικότητας και καινοτομίας.

Βιβλιογραφία – Δικτυογραφία

Eisner, W. E. (1991). *The enlightened eye, qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York: Macmillan

Frazer, James George (1987) *The Golden Bough. A Study in Magic and Religion*. Papermac, London (1922¹)

Kvale, S. (1996). *Interviews, an introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: SAGE Publications

Κουτσογιάννης, Δ. & Παυλίδου, Μ. (2012), *Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Υπουργείο Παιδείας, Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων*

Ντελαρός, Πατρίκ (2014), *Γονείς, οι έφηβοι σας έχουν ανάγκη! Πώς να ξεπεράσετε τον σκόπελο μαζί*. Μετάφραση: Γεωργία Ζακοπούλου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα

Ντολτό, Φρανσουάζ και Κατρίν Ντολτό-Γολίτς, με τη συνεργασία της Κολέτ Περσεμινιέ (1993), *Έφηβοι, Προβλήματα και Ανησυχίες*. Μετάφραση: Ιωάννα Παπαγιάννη, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα

Ντουβίλ, Ολιβιέ (2014), «Εφηβικές Τελετουργίες» στο Ντελαρός, Πατρίκ (2014), *Γονείς, οι έφηβοι σας έχουν ανάγκη! Πώς να ξεπεράσετε τον σκόπελο μαζί*, Μετάφραση: Γεωργία Ζακοπούλου, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, σελ. 169-177

Σπυροπούλου, Δ., Αναστασάκη, Α., Δεληγιάννη, Δ., Κούτρα, Χ., Λουκά, Ε. & Μπούρας, Σ. (2008), *Καινοτόμα Προγράμματα στην εκπαίδευση*. Στο: *ΥΠ.Ε.Π.Θ. / Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Η Ποιότητα στην Εκπαίδευση*. Αθήνα, σ.σ. 197-239

Χαραβιτσιδής, Π. (2015). *Ανοιχτά σχολεία σε ανοιχτές κοινωνίες*. Ανακτήθηκε στις 10 Μαΐου 2016 από <http://www.avgi.gr/article/5842709/anoixta-sxoleia-se-anoixtes-koinonies>

<https://www.acttooplayers.com/benefits-of-theatre-education> (ανακτήθηκε στις 02/10/2019).

<http://www.stageworkstheatreats.com/benefits-of-theatre.html> (ανακτήθηκε στις 02/10/2019)

<https://www.nfhs.org/articles/students-gain-many-benefits-from-involvement-in-theatre/> (ανακτήθηκε στις 02/10/2019)